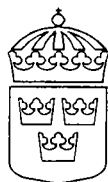

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1992/93:AU7y

Höjd pensionsålder

1992/93
AU7y

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet behandlar för närvarande proposition 1992/93:155 om höjd pensionsålder jämte motioner. Genom beslut den 2 april 1993 har socialförsäkringsutskottet berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig i ärendet i enlighet med vad som anges i en bilagd promemoria.

Av promemorian framgår att socialförsäkringsutskottet önskar få arbetsmarknadsutskottets synpunkter i första hand på frågan om effekterna av en ändrad pensioneringstidpunkt på arbetslöshetstalen främst under nästa budgetår. Socialförsäkringsutskottet vill också ha synpunkter på vilka grupper som närmast kan beräknas bli berörda av en ökad arbetslöshet till följd av den ändrade pensioneringstidpunkten och vilka merkostnader en sådan arbetslöshet beräknas medföra i form såväl av direkta utgifter för ersättningar till arbetslösa som för arbetsmarknadsåtgärder.

Arbetsmarknadsutskottet har inhämtat yttrande från AMS.

Enligt de bedömningar som AMS gör i sin vårprognos 1993 kommer arbetslösheten att fortsätta öka under 1993 och första halvåret 1994 trots större insatser än någonsin inom arbetsmarknadspolitiken. För 1993 beräknas den genomsnittliga arbetslösheten till 8,4 % mot 5,3 % under 1992. Arbetslösheten väntas fortsätta att öka under första halvåret till uppmot 11 %. Inräknat personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan 16,5 % av arbetskraften då komma att stå utanför den reguljära arbetsmarknaden.

Enligt utskottets mening måste ansträngningarna främst vara inriktade på att motverka utvecklingen mot de synnerligen höga arbetslöshetstal som kan förutses under nästa budgetår. För detta talar både samhällsekonomiska och sociala skäl.

Att en senarelagd pensioneringstidpunkt i nuvarande arbetsmarknadsläge medför en ökning av arbetslöshetstalen torde vara klart, liksom att de ökade kostnader som föranleds av detta minskar den besparing som skulle åstadkommas genom att pensioner inte behöver betalas ut.

En mer exakt beräkning av effekterna i dessa hänseenden låter sig knappast göras. Med överlämnande av AMS yttrande anser arbetsmarknadsutskottet emellertid — utan att ta ställning till förslaget som sådant

om en höjning av pensionsåldern — att de antaganden som AMS utgår från i sin beräkning av kostnadsökningen för arbetsmarknadsinsatser de närmaste åren framstår som rimliga.

1992/93:AU7y

Stockholm den 13 maj 1993

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Ingela Thalén

I beslutet har deltagit: Ingela Thalén (s), Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Georg Andersson (s), Lahja Exner (s), Charlotte Cederschiöld (m), Sten Östlund (s), Harald Bergström (kds), Monica Öhman (s), Isa Halvarsson (fp), Johnny Ahlqvist (s), Marianne Jönsson (c) och Hans Lindblad (m).

Laila Strid-Jansson (nyd), som har närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet, har avstått från att delta i beslutet.

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Hans Andersson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av yttrandet som börjar med "Enligt de" och slutar med "som rimliga" bort ha följande lydelse:

I det huvudalternativ i den långsiktiga konsekvenskalkyl för perioden 1993/94—1997/98, vilken ingår som bilaga till kompletteringspropositionen, görs bedömningen att man år 1998 kan räkna med ca 11 % total arbetslöshet.

Att en senarelagd pensioneringstidpunkt i nuvarande arbetsmarknadsläge medför en ökning av arbetslöshetstalen torde vara klart. Kostnaderna för denna ökning av arbetslöshet kommer att minska den besparing som skulle kunna åstadkommas genom en fortsatt inbetalning av socialavgifter, ökad skatteförmåga och att pensioner inte behöver betalas ut. En mer exakt beräkning av effekterna i dessa hänseenden låter sig knappast göras. Utskottet anser dock att de antaganden som AMS utgår ifrån i sitt yttrande framstår som rimliga.

Enligt utskottets mening måste ansträngningarna främst vara inriktade på att motverka utvecklingen mot de synnerligen höga arbetslöshetstal som kan förutses under nästa budgetår. För detta talar både samhällsekonomiska och sociala skäl.

Utan att ta ställning till förslaget som sådant att höja pensionsåldern får arbetsmarknadsutskottet — med överlämnande av AMS yttrande —

som sin mening uttala att det i nuvarande arbetsmarknadsläge inte är tillrådligt att genomföra den föreslagna höjningen av pensionsåldern.

1992/93:AU7y

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Hans Andersson (v) anför:

Jag biträder den av Socialdemokraterna avgivna avvikande meningen.

Särskilt yttrande

Laila Strid-Jansson (nyd) anför:

Anledningen till att jag inte deltagit i beslutet är att jag anser att beslutsunderlaget är ofullständigt.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Yttrande 1993-04-28

Dnr U 9-18/93

CR 23/93

Riksdagen

Arbetsmarknadsutskottet

100 12 Stockholm

Ank. arbetsmarknadsutskottet

1993-04-29

Dnr 1992/93:137

Yttrande angående senarelagd pensionstidpunkt

Arbetsmarknadsutskottet har hemställt om yttrande från AMS över frågor som ställs i PM 1993-04-01 från socialförsäkringsutskottet om hur föreslagen förändring av pensionstidpunkt påverkar arbetslösheten samt kostnaderna för arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I det följande redovisas AMS yttrande med anledning av de i nämnda promemoria angivna frågorna.

1) Hur påverkas arbetslösheten 1993/94 och 1994/95?

Antalet personer som uppnår 65 år under budgetåret 1993/94 uppgår till omkring 82 000, och ungefär samma antal uppnår 65 år budgetåret 1994/95.

Sysselsättningsgraden bland 64-åringar har sjunkit successivt och låg första kvartalet 1993 på 36 procent. Med all sannolikhet kommer antalet sysselsatta 64-åringar fortsätta att sjunka under de närmaste två budgetåren. I följande beräkningar har antagits att sysselsättningsgraden kommer att stanna på 35 procent. Antalet sysselsatta 64-åringar skulle då uppgå till 30 000. En del av dessa har säkert redan någon form av pension, och andra, såsom egna företagare, kommer sannolikt att fortsätta sitt arbete även efter pensionen. Andra sysselsatta kommer troligen inte att ersättas med en rekrytering när de går i pension. Som rimligt räkneexempel antas att två av tre lämnar över ett sysselsättningsstillfälle till någon annan när de går i pension, och att således motsvarande antal ökar arbetslösheten vid senare pensionering.

Förslaget att pensionering inträder fr o m ingången av kvartalet efter att pensionsåldern uppnåtts berör de som uppnår 65 år under fjärde kvartalet 1993 eller senare. För dem som uppnår 65 år under januari—september 1994 höjs pensionsåldern med tre månader och för dem som uppnår 65 år under tiden oktober 1994—juni 1995 höjs pensionsåldern med sex månader.

Förslaget innebär för den kohort som med nuvarande bestämmelser skulle pensionerats under budgetåret 1993/94 att pensionen kommer att senareläggas med i genomsnitt 2,25 månader. Då har endast den del

av senareläggningen som infaller under nämnda budgetår räknats med. Den del som infaller under påföljande budgetår har tagits med i beräkningarna för detta senare budgetår.

För budgetåret 1994/95 innebär förslagen att pensionen skjuts upp i genomsnitt 5,75 månader.

Om 20 000 sysselsättningstillfällen berörs av förändringarna skulle pensionsåldersförändringarna medföra att 4 500 sysselsättningsår tillkommer under budgetåret 1993/94 och 11 500 sysselsättningsår under budgetåret 1994/95. Effekten på den genomsnittliga arbetslösheten resp budgetår torde vara i samma storleksordning.

2) Vilka åldersgrupper berörs av ökad arbetslöshet?

Under de närmaste två budgetåren väntas arbetslösheten och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kvarstå på en mycket hög nivå. Konkurrensen om lediga platser kommer därmed att vara stor. Det är svårt att med säkerhet uttala sig om åldersfördelningen bland de arbetslösa som skulle erbjudas arbete om ändringen av pensioneringstidpunkt inte genomfördes under de aktuella åren. Med hänsyn bl a till konkurrensen om lediga platser är det dock rimligt att anta att en utebliven höjning av pensionsåldern i första hand skulle påverka arbetslösheten bland erfaren arbetskraft, men sysselsättningstillfällen för ungdomar kan komma att öppnas i ett andra eller tredje steg, i interna eller externa anställningskedjor. Den beräkning av kostnaderna som redovisas i socialförsäkringsutskottets promemoria och som enbart utgår från att ungdomsarbetslösheten påverkas (KAS) underskattar således, enligt AMS mening, kostnaderna.

3) Merkostnaden för arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Kostnaderna för en ökad arbetslöshet genom de föreslagna förändringarna i pensionsåldern beror på om det framför allt är erfaren och arbetslöshetsförsäkrad arbetskraft som påverkas eller ungdomar. Ett rimligt antagande är att de genom förslaget om höjning av pensionsåldern tillkommande arbetslöshetsmånaderna fördelar sig på KAS, ersättning från arbetslöshetskassa, och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som arbetslösheten i stort. Varje personår i arbetslöshet belastar därmed statsfinanserna med 109 800 kronor (brutto, d v s utan hänsyn tagen till att omkring 15 procent återgår till statskassan i form av moms). För budgetåret 1993/94 skulle således de arbetsmarknadsrelaterade utgifterna för höjningen av pensionsåldern uppgå till 494 miljoner kronor och för budgetåret 1994/95 blir motsvarande utgifter 1,263 miljarder kronor.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad Jangenäs, planeringsdirektör. Ärendet har föredragits av avdelningsdirektör Karl Martin Sjöstrand.

(Namnteckning)
Bo Jangenäs

(Namnteckning)
Karl Martin Sjöstrand

